

Handläggare, Direktvalsnr

Anders Glassel, 010-478 72 81

E-post, Mobiltel

anders.glassel@sfv.se, 072-209 46 21

Datum

2017-03-21

Ert datum

2017-01-24

Diarienummer

62-166/17

Er beteckning

N2017/00222/HL

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
Enheten för hållbar landsbygdsutveckling
103 33 Stockholm

Yttrande över slutbetänkande av Parlamentariska landsbygdskommittén, SOU 2017:1 För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd

Inledning

Statens fastighetsverk (SFV) förvaltar Sveriges nationalbyggnader och fria marker, slott och kungsgårdar, teatrar, museer, ambassader och en sjundedel av landets yta med skog och mark. Många av de fastigheter SFV förvaltar berörs av statens politik för landsbygden.

SFV har tagit del av den Parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande "För Sveriges landsbygder – sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd" SOU 2017:1 och lämnar nedanstående synpunkter.

Synpunkter

Allmänt

SFV anser, som slutbetänkandet, att Sverige behöver en sammanhållen landsbygdspolitik och landsbygderna skall ges samma förutsättningar att utvecklas som andra mer tätbefolkade delar av Sverige. Ofta så motverkar olika sektorer, verksamhetsområden och intressen varandra. Exempelvis kan bevarande av natur- och kulturmiljövärden stå i motsatts till exploatering för bostadsbyggande eller produktion. SFV eftersträvar generellt att stat, kommun och näringsliv samverkar i tidiga planeringsskeden för att diskutera problem och möjligheter till samverkan.

Utredningen skulle kunna ha större fokus på den gröna tillväxten och koppla tydligare mot de nationella miljö kvalitetsmålen. I de förslag som redovisas är det ytterst få som beaktar ett jämställdhetsperspektiv.

1 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

SFV anser att staten har ett ansvar för att samma grundläggande service inom vård, skola, omsorg och myndighets service som polis skall finnas i hela Sverige, såväl i tätorter som i landsbygden. Som utredningen nämner "Om det blir ett allt för stort gap mellan de förväntade rättigheterna och den faktiska verkligheten, finns det en risk för att detta samhällskontrakt kommer att lösas upp", vilket kan innebära problem för demokratin och delaktigheten.

SFV undrar vad utredningen syftar på avseende ägarrätten som nämns under kapitel 1 "En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder" och kapitel 2 "Näringsliv och företagande". Utredningen skriver bland annat "Äganderätten ska respekteras och ingrepp i denna bör i möjligaste mån begränsas. Om samhällsnyttan ändå motiverar inskränkningar i äganderätten ska samhället utge skälig ersättning till den som blir föremål för inskränkningarna."

2 Näringsliv och företagande

SFV anser att en grundförutsättning för en levande landsbygd är att det finns arbetstillfällen. Företagare till exempel inom jord- och skogsbruk måste kunna känna stabilitet avseende långsiktiga ekonomiska och arbetsrättsliga spelregler för att våga investera i framtiden. Företagen måste ha förutsättningar för att bli ekonomiskt bärkraftiga. Bidrag stärker inte känslan av säkerhet. Stöd och projekt tenderar att bli kortvariga. Små företag och kommuner med få invånare har ofta begränsade resurser att söka stöd. Därför behövs statliga insatser för att underlätta detta. Sänkt arbetsgivaravgift kan vara ett sätt att skapa ekonomiska incitament för framtida investeringar. SFV ställer sig dock mer tveksam till förslaget om ett nytt kunskapscentrum för regional- och landsbygdsekonomisk forskning. Det är bättre att ge befintliga kunskapscentrum särskilda och utpekade uppdrag.

En förutsättning för merparten av förslagen i betänkandet är en väl fungerande infrastruktur i hela landet. Det är viktigt att studera hur staten kan förbättra konkurrensförmågan för företag i glesbygden som har långa avstånd eller på Gotland som är beroende av färjetrafik. Hur kan staten utjämna de ekonomiska skillnaderna avseende transportkostnader mellan storstadsregionerna och övriga landet?

SFV vill betona att det finns olika typer av landsbygdsproblematik i Sverige. Landsbygdsproblematiken i till exempel i Norrland skiljer sig i vissa avseende från Skåne eller Gotland. Det kan gälla klimat, näringsliv och infrastruktur.

Om Sverige ökar sin självförsörjningsgrad när det gäller matproduktionen skulle detta gynna landsbygden avseende sysselsättningsgrad och ekonomi. Om förädlingen av råvarorna även skedde lokalt skulle detta vara gynnsamt för landsbygden. Lokalproducerad och förädlad mat skulle minska transportbehovet. Den ökade självförsörjningsgraden skulle även minska Sveriges sårbarhet i kristider. Ökad förädling inom skogsindustrin till exempel av byggmaterial och inom den blå näringen skulle också gynna landsbygden. Skogarna, jordbruks- och vattenlandskapen är viktiga för rekreation och besöksnäringens utveckling.

Det borde säkerställas tilldelning av innovationsmedel till de gröna och blå näringarna. Det bakomliggande syftet med landsbygdsprogrammets innovationsstöd är att stärka konkurrenskraften. En central utgångspunkt är att möta ökade behov av livsmedel, foder, fiber, biomassa och biobaserade material. Det borde även framgå att innovationsstödet skall gynna ökad produktion av livsmedel och foder. De gårdar som har ställt om sin maskinpark till helt fossilfria bränslen vittnar om stora problem med regler med mera. Utredningen borde ta fram exportrelaterade förslag och åtgärdsplaner för de gröna och blå näringarna.

Kultur- och naturmiljövärden som resurs kan bidra till att utveckla företag inom besöksnäringen och innebär arbetstillfällen på lokal och regional nivå. Landsbygden och besöksnäringen kan utvecklas mer som nationell exportresurs. Detta kräver ofta insatser på besöksmålet och destinationen i form av ökad tillgänglighet, bättre transporter och kvalitativ service. Idag sker det en omfattande produktutveckling inom friluftsliv i form av utrustning och upplevelser som genererar intäkter. Ansvaret för att sprida information om besöksnäringen bör utvecklas ytterligare på nationell, regional och lokal nivå. Det krävs att de regionala turistorganisationerna samverkar. I Sverige saknas dessutom

en nationell offentlig samordning av de regionala turism- och destinationsbolagen.

SFV delar utredningens uppfattning att den offentliga upphandlingen av livsmedel skall innehålla krav som motsvarar svenska miljökrav och regler för djurskydd.

3 Digital kommunikation och transportinfrastruktur

SFV instämmer med utredningen om att hela Sverige skall dra nytta av digitaliseringens möjligheter. Det är dock viktigt att avvecklingen av koptarnäten inte sker förrän tillgången till bredband är säkerställd.

En ökad samordning av persontransporter bör genomföras, till exempel där det finns både tåg- och busstrafik på samma sträcka.

4 Kompetensförsörjning

Det är tveksamt om kommunerna kan klara av att erbjuda högre utbildning. Redan idag har kommunerna problem med att rekrytera behöriga lärare till grundskola och gymnasium. Som utredningen skriver avseende den kommunala vuxenutbildningen "Detta kommer att ställa stora krav på de kommuner i landsbygderna som i dag inte alltid fullt ut kan tillgodose denna verksamhet inom den egna kommunen."

5 Samhällsplanering och bostadsbyggande

SFV anser att jordbruksmarken, som är en ändlig resurs, bör skyddas bättre i framtiden från exploatering för att Sverige skall kunna ställa om till ett fossilfritt och biobaserat samhälle. Det finns stora intressekonflikter som uppkommer i gränsområdena mellan stad och land, när staden vill exploatera jordbruksmark för handels- och bostadsändamål.

Inom planering och bostadsbyggande pågår det för närvarande många olika utredningar. Det är viktigt att dessa utredningar samordnas, även vad gäller vägledning och de olika allmänna intressen, nationella mål med mera som kommunerna skall beakta i sin översikts- och detaljplanering. SFV anser att riksintressena behöver förtydligas och förankras bättre.

6 Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur

Kulturarvs- och kulturmiljöaspekterna behöver stärkas och lyftas fram i de regionala kulturplanerna för att ge en helhetsbild av kulturarvet som en resurs för boende och besökare.

7 Statens närvaro i landsbygderna

SFV instämmer i kommitténs förslag avseende krav på maximal insatstid ska införas för polisärenden där ingripande ska ske omedelbart och att polisens lokala närvaro skall säkerställas i hela Sverige. Detta bör också gälla ambulans och brandkår, även om dessa verksamheter inte är statliga.

Det är viktigt att det finns ett långsiktigt engagemang från statens sida avseende arbetsplatser i landsbygden. Ett sätt som kommittén lyfter fram för att stärka utvecklingskraften i landsbygderna är att minst 10 000 tjänster vid statliga myndigheter i Stockholms funktionella analysregioner (FA-regioner) omlokaliseras till FA-regioner som är i behov av statliga arbetstillfällen. SFV anser att det borde utredas vilka verksamheter som är lämpliga att omlokaliseras avseende kostnader, produktion, effektivitet och kvalitet.

8 Styrning och organisering av landsbygdspolitiken

Om landsbygdsdelegationer skall samordna de statliga myndigheternas verksamheter inom landsbygdspolitiken och ingå i länsstyrelsernas samordningsuppdrag är det angeläget att länsstyrelsernas förvaltningsanslag ökas.

9 Civilsamhället utvecklar landsbygderna

Lokalt ledd utveckling med Leadermetoden är en möjlighet till att initiera insatser eller ge verksamheter en skjuts framåt. Svårigheten i flera av de tidigare projekten har varit att fortsätta efter projekttiden, och att de hela tiden får söka nya projektmedel. Här finns det behov av mer långsiktiga lösningar för lokala verksamheter. Det finns nu också signaler om minskat stöd från EU. Ett exempel på positiva effekter och resultat när civilsamhället och det offentliga samverkar är Riksantikvarieämbetet som "har haft regeringens uppdrag att utveckla, samlar och sprida goda exempel på hur kulturmiljön kan tas till vara och bli en viktig resurs i nya och befintliga gruvsamhällen i

Bergslagen". Exempelvis rapporten "Från flyktingmottagande till samhällsdeltagande, Långbans gruv- och kulturby som drivkraft för samverkan över gränser", Riksantikvarieämbetet 2017.

I detta ärende har vikarierande generaldirektör Marja-Leena Pilvesmaa beslutat. Kulturarvsspecialist Anders Glassel har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också fastighetschef Ingrid Ljung och kulturarvsspecialist Lena Flodin deltagit.

Beslutande

Marja-Leena Pilvesmaa
Vikarierande generaldirektör

Föredragande

Anders Glassel
Kulturarvsspecialist

Kopia till: Finansdepartementet